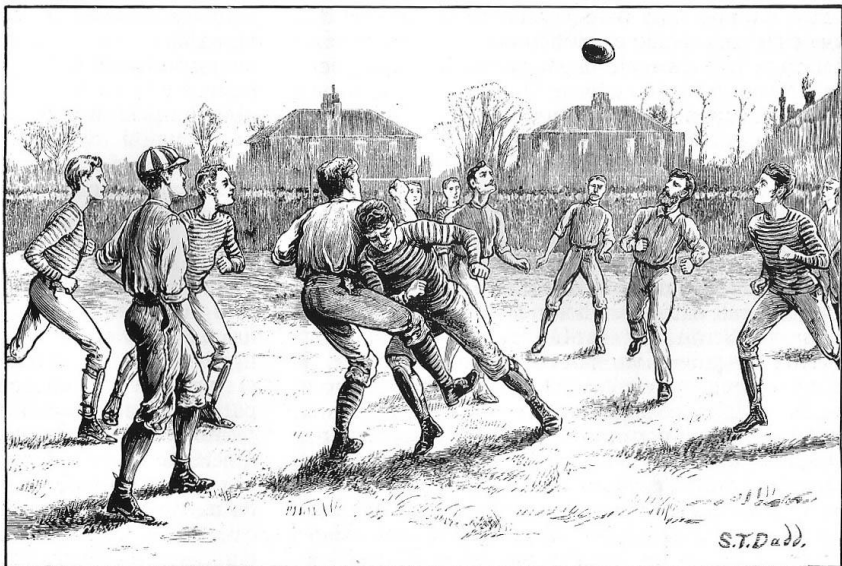

Gimnastika/turnen/telovadba → telesna vzgoja

v drugi polovici 19. stoletja prestopi šolski prag v večini evropskih dežel; v Avstro-Ogrski 1869 nov šolski zakon, ki je v osnovne šole uvedel obvezni predmet “telesno vzgojo” in vplival na oblikovanje prvih strokovnih šol za učitelje novega predmeta; vzporedno so telovadne organizacije organizirale strokovna usposabljanja ali “vaditeljske tečaje”, ki so bili tudi kvalifikacija za poučevanje predmeta v šolah → dvopredmetnost učiteljev

Šport: de(s)portare - dysport – sport (britanska inovacija, ki se širi in internacionalizira)

Organizacijski temelj društva ali klubi, zveze (narodne in mednarodne) → civilna družba

1881 FIG (gimnastika)
1890 FIAC (kolesarstvo),
1892 ISU, FISA (drsanje, veslanje)

1894 MOK (**olimpijstvo**)

Starogrška antika:

Gimnastika

palestra

Stadion

Hipodrom

Disk

Atletika

pentathlon

Olimpija

Srednji vek: de(s)port - sport

Primeri literature:

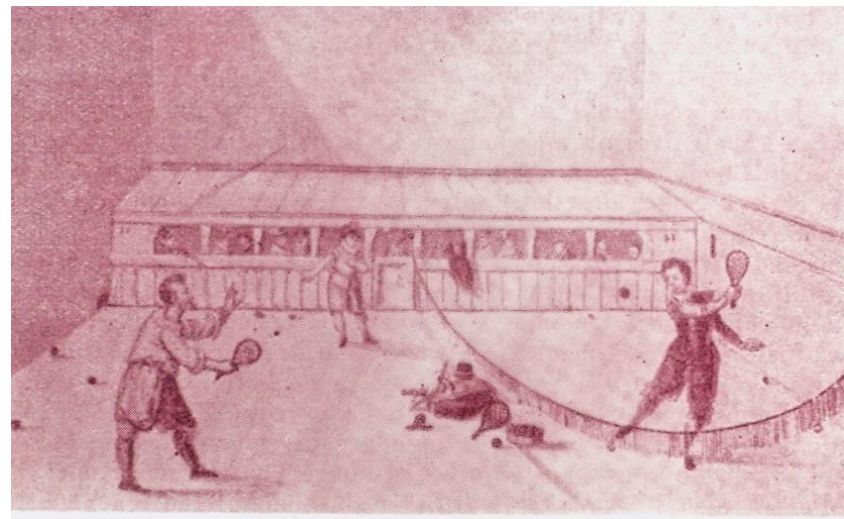
Naša pot, 150 let ustanovitve Južnega Sokola in sokolskega gibanja, 2014

Pavlin T., „Zanimanje za sport je prodrlo med Slovenci že v široke sloje“, 2005

Stepišnik D., Oris zgodovine telesne kulture na Slovenskem, 1968

Batagelj B., Izum smučarske tradicije: kulturna zgodovina smučanja na Slovenskem do leta 1941, 2009

Sabljanje: večšina, tradicija, šport: zbornik ob 100-letnici osvojitve srebrne olimpijske medalje Rudolfa Cvetka, 2012

S humanizmom in razsvetljenstvom (15.- 18. st.) se vnaša pedagoški diskurz o telesni dejavnosti kot sredstvu vzgoje in krepitvi telesne plati človeka („telo posoda duše“), navezava na antiko in gimnastiko – Zdrav duh v zdravem telesu

Pedagogi/humanisti:

Pavel Vergerij 14./15. st. (roj. v Kopru)

Vittorino Ramboldini da Feltre, 14./15. st.

H. Mercurialis : De Arte Gymnastica (1567), delo beneškega zdravnika in profesorja poudarja preventivni vidik telesne dejavnosti.

J.J. Rousseau, Emil ali o vzgoji, 18. st.

V nemškem prostoru se v prvi polovici 19. stoletja oblikuje turnerstvo (nemško telovadno gibanje utemeljeno na gimnastiki/nemško turnen, društveni podlagi in nacionalni ideji)

SOKOLSTVO (prva društva po posameznih slovanskih narodih)

1862 Praga (Miroslav Tyrš)

1862/63 Ljubljana

1866/67 Lvov, Galicija (Poljaki znotraj Avstro-Ogrske)

1874 Zagreb

1882 / 1891 Beograd (Kraljevina Srbija)

1904 Sremski Karlovci, Vojvodina (Srbi znotraj Avstro-Ogrske)

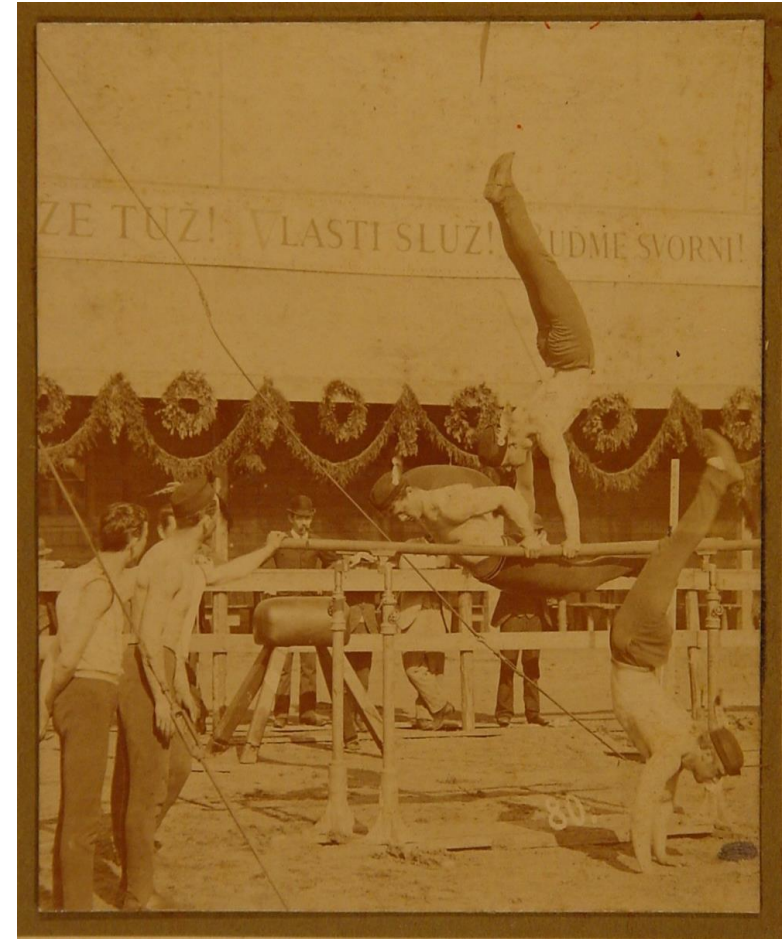
1882 / 1898 Tbilisi, Moskva (ime Sokol po letu 1907, po odpravi cesarske prepovedi sokolskega poimenovanja, kajti po informacijah ruskega veleposlanika z Dunaja, naj bi bil Sokol nevarna protidinastična uporniška organizacija)

1898 Sofija – društvo se poimenuje Junak, vendar pozneje pristopijo sokolstvu

1907 / 1908 Cetinje – tečaj (vodi Slovenec V. Kukec) → zatem društvo

↓

1908 Slovanska sokolska zveza, znotraj nje že ideja o južnoslovanski sokolski zvezi (1913/14), ki pa pred prvo vojno ni bila uresničena

Prvo slovensko telovadno društvo je izšlo iz ljubiteljske dejavnosti Ljubljančanov in bilo organizirano leta 1863; glede na panslovanstvo in navezavo stikov s Pražani, kjer je že delovalo društvo Sokol, so ga poimenovali Južni Sokol. Ker je bilo 1867 oblastno razpuščeno, je bilo 1868 ustanovljeno novo društvo Ljubljanski Sokol, danes Športno društvo Narodni dom, po drugi vojni TVD Partizan Narodni dom. Partizan je bil v času komunizma nadaljevalec sokolske dediščine.

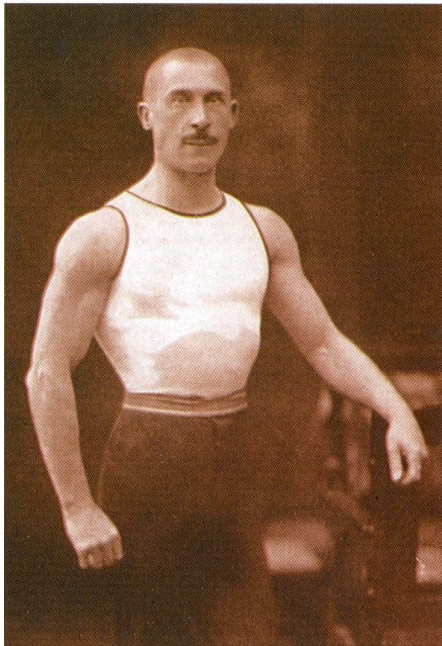
1903: na Slovenskem je delovalo: 15 društev, 1933 članov in članic.

1905: društva so se povezala v Slovensko sokolsko zvezo

1907: včlanitev v Mednarodno gimnastično zvezo in nastopi na svetovnih prvenstvih

Murnik: vaditeljski tečajji, sistematično delo na teoretični podlagi M. Tyrša; podprl žensko telovadbo

tekmovalni uspehi: leta 1912 Stane Vidmar osvojil v Pragi naslov „slovanskega prvaka“

Viktor Murnik, 1874-1964

Slovenski Tyrš, preporoditelj slovenskega sokolstva

Pierre de Coubertin, obnovitelj olimpijskih tekmovanj, je želel po britanskem ‚public school sport‘ (Eton, Rugby) zgledu šport vključiti v prenavo srednjega šolstva v Franciji

Mednarodni kongres francoske športne zveze je na predlog Coubertina junija 1894 sklenil in podprl

-oživitev športnih tekmovanj po vzoru antičnih, a z moderno vsebino in na mednarodni podlagi in organiziranje prvih iger moderne dobe v Atenah 1896

-načelo amaterizma (ljubiteljski športnik, ne plačan za dejavnost).

Pierre de Coubertin: Zakaj sem obnovil Olimpijske igre?

Enostavno, da bi oplemenitil in okreplil šport, mu zagotovil neodvisnost in obstanek in mu omogočil vzgojno vlogo, ki mu pripada v modernem svetu.

